

b

Amaró **Introducció**

Amaró

El text pot ser reproduït totalment o parcialment amb l'autorització prèvia del Departament de Governació i Administracions Públiques. Pel que fa al disseny gràfic i artístic, es reserven tots els drets.

© Generalitat de Catalunya
Departament de Governació
i Administracions Públiques

Autors de l'estudi:

Directora de l'equip de treball: M. Rosa Valls Carol

Equip de treball: Esther Carmona, Rocío García, Carme García,
Laura López, Patricia Melgar, Sara Ortega, Maria Padrós, Óscar Prieto,
Cristina Pulido, Oriol Ríos, Montse Sánchez, Teresa Sordé.

Disseny i realització:

Una y Media Massmedia SL

1a edició: gener 2010

Dipòsit legal: B. 23.258-2009

Imprès a: gama, sl

1. Introducció

Plantejament i objectius

El material *Amaró: Material i recursos per a adolescents i joves* (12-18 anys) omple un buit en les propostes pedagògiques disponibles actualment per treballar amb joves el coneixement del poble gitano en el marc de la promoció de relacions positives entre cultures i de la convivència. Si bé les discriminacions i els prejudicis envers la cultura gitana s'han inclòs en un bon nombre de materials de treball contra el racisme, i altres materials descriuen positivament els trets característics d'aquesta cultura, fins ara no hi ha hagut materials que s'endinsessin amb profunditat en els diferents àmbits de la realitat gitana. Aquest, doncs, és el buit que omple el material que presentem. El seu plantejament de conjunt es caracteritza pels aspectes següents:

✿ **Informació:** Aportem informació contrastada, com resolucions polítiques i accions dels principals organismes internacionals, entitats i associacions, resultats de recerques internacionals, contribucions teòriques de prestigi, etc. Davant la imatge social negativa del poble gitano, no fundada en cap tipus de coneixement científic, no només apel·lem a la tolerància i la solidaritat, sinó que aportem informació que justifica plenament el respecte i el canvi de visió de la cultura gitana.

✿ **Visió en positiu:** Optem per una visió en positiu que destaca els valors i les contribucions que ha fet el poble gitano a la nostra societat. Es tracta de la minoria més rebutjada del nostre país, i el fet que la major part d'informació i comentaris que ens n'arriben reproduïxin tòpics i prejudicis, o se centrin en els seus problemes, fa que se'n mantingui una visió negativa. En les activitats que presentem es destaquen les aportacions del poble gitano a la convivència intercultural, la identitat i el canvi al segle XXI.

- ✿ **Processos de canvi:** Posem èmfasi en la capacitat de les persones i les comunitats en tant que agents socials de canvi. Per això en aquest material s'emfatitzen els aspectes transformadors i de canvi de la cultura gitana, i no les «característiques» com a conceptes estàtics o permanents. També se subratllen totes les millores que ha aconseguit l'associacionisme i els moviments socials de persones gitanes, amb l'objectiu de promoure la sensibilització cap a la participació i la ciutadania activa dels joves destinataris del material.
- ✿ **Catalunya, Europa, el món:** El material es contextualitza a Catalunya. No obstant això, com que el poble gitano és present a tots els continents (es calcula que hi ha uns dotze milions de persones gitanes a tot el món, deu dels quals es troben a Europa), també es fa referència a la seva presència internacional i especialment a la transnacionalitat que viu des de fa molts anys.
- ✿ **Perspectiva igualitària:** La perspectiva igualitària es reflecteix en el material en la mesura que s'hi incorporen les veus i els discursos de les persones gitanes. No es tracta d'un material «sobre» les persones gitanes, sinó elaborat a partir del diàleg amb persones i col·lectius d'aquest poble.

Objectius

Els objectius d'aprenentatge per als adolescents són:

- ✿ Adquirir coneixements sobre la història, la cultura i la situació actual del poble gitano.
- ✿ Analitzar i reconèixer l'origen i les conseqüències dels prejudicis i els estereotips sobre la població gitana.
- ✿ Reconèixer la necessitat de tenir en compte les veus de les persones gitanes en els discursos que s'articulen sobre elles.
- ✿ Fomentar la reflexió crítica, la curiositat i l'interès per la veu de totes les persones i especialment la dels col·lectius minoritaris.
- ✿ Desenvolupar una postura personal positiva envers les persones del poble gitano.

Contextos d'aplicació

El material està pensat bàsicament per a grups d'adolescents i joves, tant del sistema educatiu formal, com instituts d'educació secundària, com d'altres àmbits (educació en el lleure, agrupaments i esplais, biblioteques, entitats diverses, casals, etc.). Per evitar confusions, en general parlarem de centres educatius, referint-nos a qualsevol d'aquestes possibilitats.

A l'institut, el material es pot fer servir en diferents assignatures i àrees en funció de l'activitat: història, llengua, tutoria, música, informàtica, etc. També es pot utilitzar en activitats extraordinàries com ara crèdits de síntesi, treballs de recerca i projectes, i en activitats de caire més lúdic com celebracions de festivitats, hores d'esbarjo i tallers en horari extraescolar.

Als espais d'educació no formal, les activitats poden aplicar-se en funció del grup, els objectius i les necessitats de treball. D'altra banda, com que els agents educatius de fora del sistema educatiu formal ja han superat la seva limitació a l'àmbit lúdic i ara inclouen en les seves activitats habituals el reforç de les eines i les competències instrumentals (matemàtiques, lingüístiques), en aquest context no només es poden aplicar les activitats de caire més lúdic o de manipulació sinó moltes altres.

Pel que fa a les edats, les activitats es poden dur a terme amb nois i noies de dotze a divuit anys. Hem procurat orientar les activitats a franges d'edat concretes (dotze–catorze, catorze–setze, setze–divuit), i segons la temàtica es decanten més cap a una franja o una altra.

Ús del material

Aquest material es presenta com un suport pedagògic per al personal docent o educador que treballa amb els grups de nois i noies a qui es destinen les activitats. En aquest sentit, conté les orientacions metodològiques adients per facilitar la tasca educativa dels professionals en qualsevol dels espais on es vulgui aplicar. De

totes maneres, també s'ha elaborat amb la intenció que es pugui utilitzar autònomament en entitats i grups de joves, i com a material de consulta sobre qüestions del poble gitano.

L'estructura en blocs i activitats independents pretén facilitar un ús flexible i adaptable del material. Així doncs, les activitats es poden fer en el marc d'una intervenció educativa àmplia, amb un conjunt d'activitats relacionades, o de manera puntual, fent una sola activitat, etc.

D'altra banda, les dinàmiques que es proposen en cada activitat només són orientatives, de manera que es poden variar com convingui segons el grup i la situació. Moltes activitats es poden ampliar, retallar o canviar completament. El material inclou alternatives i suggeriments, i promou que siguin els nois i noies els que investiguin, busquin informació i construeixin el seu procés d'aprenentatge.

Estructura

Els continguts s'han estructurat en set blocs d'activitats, una borsa de personatges i una borsa de recursos.

Blocs d'activitats

Els blocs no segueixen un ordre lineal, sinó que són autònoms i a la vegada estan interrelacions de diverses maneres, de manera que evidencien el caràcter transversal del material. Cada centre, i en funció de cada grup, pot valorar quins són els blocs i activitats que vol utilitzar.

- 1. El poble gitano: una unitat global**
- 2. En el camí, la identitat es multiplica**
- 3. La meva família, una gran família**
- 4. Les dones gitanes: motor del canvi**
- 5. Treballar per viure**
- 6. Apleguem-nos i avancem**
- 7. Racisme i poble gitano**

A través d'aquests blocs es tracten aspectes transversals com la història del poble gitano (etapes, història de lleis i fets discriminatoris, vides de personatges determinats), la cultura (valors, llengua, identitat) i la situació actual (polítiques i esdeveniments recents, estadístiques). Es tracten les característiques de l'actual societat de la informació, com la incidència i l'ús d'Internet, la globalització i la interculturalitat, el paper dels mitjans de comunicació, etc. Com ja hem comentat, en tots els blocs es destaca el paper actiu de les persones gitanes (i, per extensió, de totes les persones) en les transformacions socials i els valors positius d'aquest col·lectiu més enllà de la seva realitat.

Cada bloc té una introducció que presenta el tema en conjunt, les principals qüestions que s'han de tenir en compte a l'hora de tractar-lo educativament i les activitats que s'hi recullen.

D'altra banda, cada bloc conté entre tres i set activitats diferents (en total n'hi ha trenta-nou). Es tracta d'activitats completes, amb una dinàmica que inclou diverses parts o tasques per desenvolupar i diferents estratègies didàctiques, així com els materials gràfics i visuals corresponents. Aquestes activitats són (les presentem dins de cada bloc temàtic):

1. El poble gitano: una unitat global

- 1.1 Un poble, una història
- 1.2 Mapes i xifres: Els *romà* al món
- 1.3 El cel, la terra i el camí
- 1.4 La llengua *romaní*, una llengua errant
- 1.5 *Gelem, gelem*: un himne universal
- 1.6 El 8 d'abril: Dia Internacional del Poble Gitano
- 1.7 Coneguem-nos, reconeguem-nos

2. En el camí, la identitat es multiplica

- 2.1 La convivència entre cultures és possible
- 2.2 Els valors es premien!
- 2.3 Amb ritme!
- 2.4 Les nostres identitats
- 2.5 L'Est també existeix
- 2.6 Fem de polítics

3. La meva família, una gran família

- 3.1 Models familiars, antics i nous es donen la mà
- 3.2 Gent gran, biblioteques humanes
- 3.3 Famílies en xarxa
- 3.4 Calculem els beneficis familiars
- 3.5 Hi ha més probabilitats de...
- 3.6 Com ho combinem?

4. Les dones gitanes: motor del canvi

- 4.1 L'educació ens fa doblement gitanes
- 4.2 Les dones prenen la paraula
- 4.3 Jo puc ser...?

5. Treballar per viure

- 5.1 Què ens demana la societat actual?
- 5.2 Hi ha un munt de camins per triar
- 5.3 La cistelleria, artesans d'un temps

6. Apleguem-nos i avancem

- 6.1 El moviment associatiu gitano a Catalunya
- 6.2 Joves gitanos en moviment
- 6.3 Fem un congrés!
- 6.4 Participem i xerrem
- 6.5 Com ho resollem?

7. Racisme i poble gitano

- 7.1 El racisme organitzat
- 7.2 Una història de discriminacions
- 7.3 Els drets humans i el poble gitano
- 7.4 Què és el Porrajmos?
- 7.5 *I els violins van deixar de sonar*
- 7.6 *El geperut de Notre Dame*

Cada activitat es presenta en un quadre-resum* amb les orientacions necessàries per al professorat. Mitjançant la lectura d'aquest quadre els educadors poden valorar el grau d'adequació de l'activitat per al seu grup.

Després de cada quadre-presentació de l'activitat es presenten les fitxes o els recursos preparats, que es poden reproduir per utilitzar directament amb el grup (a la classe o l'espai educatiu) o, si s'escau, per fer de suport a les presentacions i les exposicions de la temàtica de l'educador.

El símbol indica que es tracta de material per reproduir, si es vol.

La tipologia d'activitats elaborades és diversa i es concreta, almenys, en els punts següents:

Comprensió i anàlisi d'informació escrita

Moltes de les activitats presenten informació sobre la situació actual o passada de la població gitana. Es demana als nois i noies que seleccionin, interpretin i treballin aquesta informació.

* Vegeu quadre model a la pàgina 12.

1.1 Títol de l'activitat

Objectius

Objectius que es treballen amb l'activitat.

Recomanada per a

Espais o àmbits on es pot aplicar l'activitat. Es concreten les assignatures amb què està més relacionada, així com si és apropiada per a espais de tipus més lúdic o de lleure (en aquest cas es fa referència a educació en el lleure, però també pot tractar-se d'espais lúdics dins del mateix institut).

Edat

Edats (12-14, 14-16, 16-18)
per a les quals es considera adient.

Durada

Temps necessari aproximat per dur a terme l'activitat.

Dinàmica

Descripció, per ordre, del procés de realització i la metodologia que cal seguir per fer l'activitat. S'indiquen les possibles organitzacions de grup que permet: en grup gran, petit o individualment. En alguns casos també es detallen possibles preguntes o pistes que poden ajudar la persona educadora a guiar el desenvolupament de l'activitat.

Recursos

Recursos per dur a terme l'activitat: aparells tecnològics o altres tipus de material, espais o infraestructura, i imatges i material escrit adjunt.

↑↑ Orientacions

Si cal, s'inclouen orientacions que l'educador ha de tenir en compte i que faciliten un tractament adequat del contingut de l'activitat.

↓↑ Alternatives i suggeriments

Possibilitats o idees per canviar l'activitat o ampliar-la.

ⓘ Informació

Fonts d'informació dels materials i d'altres recursos per obtenir més informació.

Així doncs, el tractament de la informació pot adoptar formes diferents:

- ✿ Comentaris sobre articles, textos de resolucions, notícies, textos expositius propis, etc.
- ✿ Síntesi, reelaboració d'informació (redacció de resums, tríptics, notícies, etc.).
- ✿ Elaboració de gràfics, mapes, etc.
- ✿ Resolució de problemes matemàtics.

Anàlisi de fotografies i material audiovisual

Les activitats també plantegen l'anàlisi i la comprensió crítica d'imatges i de material audiovisual (especialment pel·lícules o reportatges relacionats amb la realitat del poble gitano).

Simulacions

Algunes de les activitats incorporen la simulació de situacions reals en les quals els nois i noies s'han de posar a la pell d'una altra persona i actuar en conseqüència o resoldre problemes. Per exemple, poden ser una família gitana que es connecta a Internet, periodistes, polítics o joves vinculats a moviments de participació ciutadana.

Expressió plàstica

Hem volgut incloure també l'expressió plàstica a través de propostes de dibuix o d'elaboració de murals. Amb dosis d'imaginació i creativitat, moltes activitats que no ho preveuen poden acabar amb algun tipus de creació artística o plàstica.

Audició, anàlisi, interpretació musical

Algunes activitats consisteixen en l'audició o fins i tot la interpretació de cançons o peces musicals.

Debats i discussions en grup

Entenem que l'aprenentatge amb sentit es produeix a través de la interacció amb la resta de persones del grup. Per tant, les activitats sempre preveuen espais de diàleg

i de discussió sobre el que s'està fent. Hem optat per una metodologia activa, participativa i basada en la cooperació en grup, i no pas en una metodologia de caire individual.

Investigació

Finalment, cada activitat deixa espai per iniciar o continuar la recerca d'informació i de material relacionat. Esperem que s'emprenguin moltes iniciatives de recerca a partir d'aquest primer contacte amb el poble gitano.

Apunt sobre l'avaluació

En general, s'entén que l'avaluació de l'aprenentatge es fa a través de l'observació i de les mateixes activitats d'aprenentatge. En algun cas puntual s'especifiquen estratègies d'avaluació o la idoneïtat d'alguna activitat per avaluar l'aprenentatge curricular. No obstant això, creiem que cada educador sabrà valorar les necessitats en funció del tipus d'aplicació que faci del material.

Borsa de personatges

Es presenten biografies breus de persones gitanes. Es tracta, en bona part, de personatges públics que gaudeixen de reconeixement social al nostre país o a altres parts del món. També hi hem inclòs persones anònimes o no conegudes que permeten representar la pluralitat de perfils, ocupacions i vides dels gitanos i les gitanes.

Aquests personatges actuen en el conjunt del material com a recursos que es poden fer servir en diverses activitats i blocs de contingut, o fins i tot tractar de forma autònoma.

Els personatges es presenten tant en una fitxa «tradicional» com en una presentació en Power Point. Així se'n permet un ús diferent com a suport digital dins les activitats.

Borsa de recursos: web i documents

D'una banda, aquesta borsa de recursos està formada per un conjunt de recursos de pàgines web corresponents a associacions, col·lectius i organismes que treballen amb relació al poble gitano. De cada recurs es fa una descripció breu i s'indica l'enllaç a la pàgina web corresponent. Moltes d'aquestes pàgines web també es proposen a les activitats. De l'altra, també s'inclou bibliografia i discografia d'interès.

Annexos

Finalment, als annexos s'ofereixen les presentacions en Power Point que s'esmenten al material (en versió digital).

Activitat	Edats			Llengua
	12-14	14-16	16-18	
1.1 Un poble, una història	✓	✓		
1.2 Mapes i xifres: Els romà al món		✓		
1.3 El cel, la terra i el camí	✓			
1.4 La llengua <i>romaní</i> , una llengua errant	✓	✓		✓
1.5 <i>Gelem, gelem</i> : un himne universal	✓			
1.6 El 8 d'abril: Dia Internacional del Poble...	✓			
1.7 Coneguem-nos, reconeguem-nos			✓	✓
2.1 La convivència entre cultures...				
2.2 Els valors es premien!			✓	
2.3 Amb ritme!			✓	
2.4 Les nostres identitats	✓	✓	✓	
2.5 L'Est també existeix			✓	
2.6 Fem de polítics				
3.1 Models familiars, antics i nous...		✓		
3.2 Gent gran, biblioteques humanes	✓			
3.3 Famílies en xarxa		✓		
3.4 Calculem els beneficis familiars			✓	
3.5 Hi ha més probabilitats de...			✓	
3.6 Com ho combinem?			✓	
4.1 L'educació ens fa doblement gitanes		✓	✓	
4.2 Les dones prenen la paraula	✓	✓		
4.3 Jo puc ser...?	✓	✓		
5.1 Què ens demana la societat actual?			✓	
5.2 Hi ha un munt de camins per triar	✓	✓		
5.3 La cistelleria, artesans d'un temps	✓			
6.1 El moviment associatiu gitano a Catalunya		✓		✓
6.2 Joves gitanos en moviment			✓	✓
6.3 Fem un congrés!		✓		✓
6.4 Participem i xerrem		✓	✓	✓
6.5 Com ho resollem?		✓	✓	✓
7.1 El racisme organitzat		✓	✓	
7.2 Una història de discriminacions			✓	
7.3 Els drets humans i el poble gitano		✓	✓	
7.4 Què és el Porrajmos?		✓	✓	
7.5 I els violins van deixar de sonar	✓			
7.6 El geperut de Notre Dame	✓			

[illegible]

